

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Versvs X. Quam pulchrae sunt mammae tuae soror mea Sponsa;
pulchriora sunt vbera tua vino, & odor vnguentorum tuorum super omnia
aromata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

Alia expli-
catio quo-
modo intel-
ligendum
quod Spon-
sa cor Spon-
dicatur vul-
nerasse in v-
no oculorū,
& in vno
crine colli.

Eccles. 27.

I. Reg. 6.

Ezech.

test vnum oculorum & vnus crinis colli, videlicet identitas & immutabilitas, quantum ad animi statum in proposito boni, vt in vno oculorū sit eadē semper & indeficiens spiritalium intentio actionum; in vno verò crine colli idem semper & perseverans habitus humilitatis & deiectio mentis: vnde scriptum est, *homo sanctus in sapiētiā manet sicut Sol, stultus autem vt luna mutatur*, & de vaccis arcam Dei portantibus scriptum est, *quia ibant in directum, & vno itinere gradiabantur, & non declinabant ad dexteram, neq; ad sinistram.* Quid enim est arca Dei nisi mens sancti, in quā per diuersarum dona gratiarum diuinitas continetur: sed qui hanc portat necesse est, vt à viā iustitiæ non declinet, ne peruerso itinere, gradiens recedente: gratiā diuinā à mente, iam Dei arcam; minime dicatur ferre. Vnum ergo oculorum vna est via coram se rectē gradientium, sicut de sanctis animalibus scribitur, *quia vnumquosq; ante faciem suam gradiabatur: vnum oculorū idem est animi vultus semper ea que retro sunt obliuiscens, & ad ea que sunt ante se extendens.* Vnus crinis colli eadem semper humilitatis paruitas & tenuitas tanta, vt cum magni sit apud Deum meriti vir sanctus, tantum se apud homines despiciat, vt quid sit vix in se videri permittat, sicut crinis vnus cum aliquid sit, vix tamen videtur & tenetur: vnus crinis colli est identitas mentis Deo se

per obedientiam humiliantis, in cuius proposito statu ita perseverat, vt neque eleuetur prosperis, neque deiciatur aduersis, E contra de reprobamente dicitur, *quia ambulabat Esa. 3. extento collo & erectā ceruice; & de Iudæis Deo se per obedientiam non humiliantibus, durā ceruice & indomabili corde.* In vno ergo oculorum & in vno crine colli dilectus vulneratur, quia valde ei placet vna eademque perseverans spiritalium intētio & discretio actionum, vna quoq; & stabilis semper humilitas inclinatæ Deo per obedientiam mentis.

VERSVS X.

*Quam pulchræ sunt mamma tua
soror mea Sponsa; pulchriora sunt vbera
tua vino, & odor vnguentorum tuorum
super omnia aromata.*

CONsiderandū diligenter que-
nam sit ista prædicabilis pul-
chritudo mammaram, siue vberum Sponsæ, id est Ecclesiæ siue sanctæ cuiuslibet animæ, nam sicut in mammis siue vberibus nutrimenta sunt paruorum, & nouiter procreatorum corporum, ita possunt esse quædam spiritalia nutrimenta, quibus teneræ & infirmæ adhuc animæ incrementa aliqua sanctitatis accipiant, vel ipsæ à se ipsis, vel aliæ ab ipsis; ipsæ à se ipsis
X per

Ecclesia cur
vbera dica-
tur habere.

per exercitationem, alia ab ipsis per eruditionem.

Primò autem videndum, quæ sint iste mammæ, siue hæc vbera, deinde quæ sit earum pulchritudo sic à Sponso laudata: non puto rationi contrarium, si hæc mammæ siue hæc vbera dicamus cognitio non veritatis & amorem virtutum. Sed cum duæ sint creaturæ, vna Spiritualis, altera corporalis, non abs re esse credimus, si vtrique duas incrementorum qualitates quasi duas mammæ siue duo vbera constituamus: sicut enim duæ sunt creaturæ, sicut iam diximus, vna spiritualis, altera corporalis, ita duplex quoque bonum creaturæ, aliud spiritualis, aliud corporalis; bonum enim spiritualis creaturæ maximè consistit in duobus, quæ supra posuimus, in significatione mammæ siue vberum, hoc est in cognitione veritatis & amore virtutis: bonum verò corporeæ creaturæ, vel in ipsa, vel extra ipsam. Bonum in ipsa integritas est sensuum & affectionum secundum quinque sensus, bonum extra ipsam ordinata distributio in creaturis: quicquid enim corrumpuntur vel emendantur pro homine est, & quicquid est bonum vel malum, homini bonum est vel malum. Cumque omnia bona siue interiora siue exteriora Dei omnipotentis sint dona, vtrorumque priuatio Dei est ira, & hominis pœna, sicut è contrario illorum collatio Dei est

vbera Eccle.
hæc sunt cog-
nitio veri-
tatis & amor
virtutum.

gratia & hominis salus, cognitio autem veritatis & amor virtutis si particulariter consideremus, in vnaquaque animâ semper accipiunt incrementa, quasi ex quibusdam exercitationum mammis, & vberibus, quia ipsæ exercitationes quiddam magis & minus suscipiunt; magis si permanent, minus si desinunt, videlicet vt magis vel minus cognoscant veritatem & ament virtutem. Hæc enim duo sunt sibi inuicem ita colligata, quasi in vno corpore naturaliter duo vbera, quia non potest amare virtutem, nisi qui veritatem cognouerit, & qui veritatem cognoscit, non potest nisi amare virtutem.

Cognitio
veritatis &
amor virtu-
tis qualiter
sibi inuicem
colliguntur.

Si verò vniuersaliter totum corpus Ecclesiæ inspiciamus, quantum ad se in cognoscenda veritate vel amanda virtute non suscipit magis & minus, quæ iam perfectam cognitionem veritatis & amorem virtutis habet. Quantum verò ad alios quos credit in Christo incrementa illi quotidie sanctitatis ex cognitione veritatis & amore virtutis accrescunt.

Vtrobique autem primò sunt mammæ, deinde vbera; quia sicut mammæ sunt puellarum quæ nondum possunt nutrimenta lactis habere, spem tamen habendi tenent, vbera verò feminarum quæ huiusmodi nutrimenti copiam habent, ita Ecclesia in his quos nutrit vel vnaquaque anima in seipsa, primò quidem habet quandam spem per

Differentia
inter mam-
mas & vbera.

habi-

habilitatem animi ad bona se applicantis, & ad meliora semper proficiendi, deinde iam fide & dilectione quasi adulta tam plenam incipit habere cognitionem veritatis & amorem virtutis, ut omnes sensus suos & interiores & exteriores enutrire, & ad perfectionem possit per Dei gratiam deducere: exteriores autem sensus dicimus hic enutriendus, non ut corporaliter melius possint, sed spiritualiter, ne male custoditi fiant instrumenta peccati, sicut Propheta de his peccatores arguit dicens, *intrauit mors per fenestras vestras.*

Quomodo intelligendum quod sensus exteriores dicantur nutriri
Hier. 9.

Ecclesia tripliciter vberum suorum nutrimenta porrigit.

Tripliciter autem Ecclesia istorum vberum suorum nutrimento porrigit, videlicet rebus factis, & dictis: rebus, ut in Sacramentis sine quibus nulla potest animæ provenire salus; factis, ut in Sanctorum gestis, quorum provocatur & inuitatur exemplis; dictis, ut in Sacrae Scripturae præceptis & monitis, quibus quotidie ad vitam nutritur æternam.

Pulchritudo vberum spiritus in quo consistat.

Diximus quidem quid sint mæmæ, siue vbera Sponse, nunc dicendum quæ sit earum pulchritudo sic à Sponso laudata: pulchritudo ista non est accidentaliter quæ adesse & abesse possit, præter subiecti corruptionem, sed essentialiter, quæ in suæ naturæ proprietate consistit: nam cognitionem veritatis & amorem virtutis pulchras esse, quid est aliud quam earum esse. Pulchrum est

enim veritatem cognoscere & amare virtutem, sicut pulchrum est castum esse, vel iustum, siue humilem, siue patientem, siue obedientem, & est quædam pulchritudo castitas & iustitia, humilitas, patientia, & obedientia, & hæc ut diximus non accidentaliter sed essentialiter, quia ipsa pulchritudo est earum essentia: accidentaliter quidem pulchræ sunt in subiectis quæ eis participant, per se autem essentialiter; nam si sunt, pulchræ sunt; si pulchræ non sunt, neque sunt: quia dum corrumpuntur, nec pulchræ sunt, quia desinunt esse quod fuerunt. Castitas enim vel alia quælibet virtus dum corrumpitur, quomodo pulchra est quia iam non est, cuius corruptio malum est?

Cum ergo in duobus præcipue bonum animæ consistat, quibus quasi ab vberibus ad vitam nutritur æternam, quæ sunt cognitio veritatis & amor virtutis, cognitionis corruptio ignorantia dici potest, de qua dicit Apostolus, *qui ignorat, ignorabitur, amoris corruptio cupiditas, quæ est radix omnium malorum.* Et quanto magis crescit hæc ignorantia, & cupiditas, tanto magis bonum animæ corrumpitur: anima enim cum sit incorporea substantia, secundum substantiam suam corrumpi non potest, sed secundum bonum quod participat, quod tanto amplius

Bonum animæ consistit in duobus.

in eâ deteritur & minoratur, quantum amplius ipsa peccatis deformatur.

Pulchræ sunt ergo mammæ siue vbera sanctæ Ecclesiæ generaliter, siue sanctæ cuiusque animæ specialiter, quia & hæc in filijs suis, & illa in se ipsâ, tam copiosâ bonorum sensuum vbertate refulgent in cognitione veritatis & amore virtutis, vt ex eis omnium spiritualium bonorum nutrimenta profluant, naturalia etiam bona, vt sunt ratio, ingenium, memoria magis vigeant, atque ita integra animæ pulchritudo horû participatione informetur.

Sed quid est, quod hæc vbera vino dicuntur pulchriora, cum in vino sit luxuria, in his autem vberibus sancta & sobria animæ delectatio, atque ob hoc nulla prorsus istorum recta possit esse comparatio? Sanè per figuram rapinosam, quæ est magna rei humilatio, dicuntur hæc vino pulchriora, non quod in vino aliqua sit prædicabilis pulchritudo, sed quod prædicta scilicet cognitio veritatis & amor virtutis, meliora & pulchriora propter vilitatem & suauitatem, sui sint omni animæ rationali, quàm omnia mundi oblectamenta quæ vino significantur, cum hæc corrumpant animam sui participatione, illa reficiant. Eodemque modo quod sequitur, & odor vnguentorum tuorum super omnia aromata, si odorem vnguentorum accipimus bonam famam virtutû, quæ comparatio spiritualiû & cor-

ruptibilium rerum? siquidem potest esse & corruptio boni quæ fit in spirituali creaturâ; & corruptio boni quæ fit in corporali creaturâ, quia cum sint duæ creaturæ, spiritualis & corporalis, sicut supra iam diximus, duo quoque bona sunt, vnum in spirituali, alterum in corporali creaturâ. Bonum spiritualis creaturæ virtus est, bonum corporalis creaturæ ordinata distributio in creaturis: corruptio ergo boni quod fit in spirituali creaturâ, sicut in anima, peccatum est & culpa, quia huius incorruptione vnimur Deo, corruptione elongamur ab eo; corruptio verò boni quod fit in corporali creaturâ, nec peccatum est nec culpa, sed vel pœna, vel ad pœnam. Si ergo incorruptione spiritualis boni vnimur Deo, incorruptione verò corporalis boni non tantum non vnimur Deo, sed plerumque; separamur, quando ipsa eius delectatione plerumque; nostri obliuiscimur, & à bono propositi abducimur, corruptione verò illius dum affligimur, nonnunquam ad bona reducimur, quæ comparatio potest esse in tantâ dissimilitudine.

Sed in hac comparatione argumentum est à minori ad maius, hoc modo: si corporalia bona hoc est odor aromatum tantæ sunt suauitatis, quantum magis bona spiritualia, id est; odor virtutum; incomparabile incorruptibile bonum corruptibili, sicut anima quæ est incorruptibilis corruptibili corpori.

Incor-

Sicut creatura alia est spiritualis, alia corporalis ita duo sunt bona in illa, virtus in priori ordinata distributio in creaturis in posteriori.

Pulchriora vino cur vbera Ecclesiæ memorentur. Ephes. 5.

Per vinum omnia mundi oblectamenta significantur.

Quomodo odor vnguentorum Spōtæ dicatur esse super omnia aromata.

Incorruptibilem autem dico animam secundum substantiam sui, quæ simplex & incorporea est, sicut incorruptibile bonum quod in animâ consistit, dicitur secundum substantiam, non secundum adiectionem. Duobus enim modis dici potest bonum, substantiue & adiectiue, per se enim bonum non corrumpitur si adijcitur animæ corrumpi dicitur, quando recedit ab animâ & in malum permutatur, sicut & ipsa anima per se non corrumpitur, sed priuatione boni dicitur corrumpi, quia priuatio boni malum est.

Dicitur ergo odor vnguentorum tuorum super omnia aromata, ac si dicatur, fama & opinio tuarum virtutum, melior & utilior tibi est, quam omnia huius mundi delectamenta, quia hæc occidunt, illa viuificant.

At si alio modo vtramque partem scilicet odorem vnguentorum & omnia aromata ad spiritualem intellectum referre voluerimus, videndum quis sit odor iste specialis vnguentorum dilectæ, & quæ sint omnia aromata quibus ille odor tantopere præfertur. Si enim omnia aromata omnes virtutes accipimus, quæ erunt illæ singulares virtutes quæ vniuersitati virtutum præferantur? Videtur nobis non absurdum esse si has virtutes dicamus, fidem, spem, charitatem; nempe absque istis virtutibus ceteræ omnes virtutes quasi otiosæ sunt, scriptum

est enim quia sine fide impossibile est Deo placere. Quod si nemo sine fide Deo placere potest, constat nulla bona opera sine fide salutem posse conferre: qui autem credens benè operatur profectò id facit spe futurorum bonorum; sed ea quisque diligit quæ se sperat adepturum, & quicquid boni operatur, per dilectionem operatur; quia nisi diligeret, pro his consequendis non laboraret.

Cum ergo omnia bona opera sine istis, hoc est fide, spe, charitate esse non possint, merito hæc eunctis virtutibus præferuntur, atque ita dicitur, odor vnguentorum tuorum super omnia aromata, ac si dicatur super omnes virtutes in te redolent fides, spes, charitas, quæ te perfectè in sponsam & dilectam efficiunt.

Sed quare hæc dicuntur vnguenta? quia sicut multæ species herbarum cum in vnum collectæ fuerint, vt quandam compositionem vnguenti efficiant, vnde nomen ipsius vnguenti sumunt, vnde maiorem virtutem habent, ita principaliter dicuntur vnguenta Ecclesiæ, siue cuiusque sanctæ animæ quæcûque bona opera fidei, spei, & charitatis condimento fuerint cõposita, quia non aliter efficacia, nisi fuerint horum adiectione denominata, vt dicatur hoc vnguentum est fidei, spei, & charitatis compositium: verbi gratia, aliquis habet humilitatem, castitatem, patientiam, obedientiam, aliasque virtutes aliquas, quarum compositio, quoddam spiri-

X 3 tuale

Bonum substantiue dicitur & adiectiue.

Alia spiritalis expositio odoris vnguentorum spongiæ super omnia aromata.

Sine fide, spe, & charitate alia omnia bona opera efficiuntur.

Fides, spes, charitas, cur vnguenta vocentur.

tuale dici potest vnguentum, sed omnino erit inefficax, nisi ibi fuerint fides, spes, & charitas. Est iterum aliquis, qui prædictas virtutes non habet omnes, habet autem alias, sed nec iste de his probatum poterit habere vnguentum absque adiectione harum trium virtutum. Qualescunque ergo vel quantascunque virtutes quilibet habuerit, oportet ut his tribus nunquam careat; si salutis suæ efficientiam habere desiderat: Cum itaque sint in Ecclesiâ alij istis, alij illis, aliqui pluribus, aliqui paucioribus præditi virtutibus, semper tamen illis fide, spe, & charitate cohærentibus, rectè potest dici non singulari numero odor vnguenti, sed plurali numero odor vnguentorum; sed iste odor super omnia aromata, quia istis intermixtæ virtutes redolent, & valent, carentes etsi redoleant, inefficaces manent. Sequitur,

*fauus distillans labia
tua.*

VERSUS XI.

*Fauus distillans labia tua sponsa mel
& lac sub linguâ tuâ: & odor vestimen-
torum sicut odor thuris.*

Quid labia sponsa, nisi prædicationem vtriusque testamenti debemus accipere? sicut enim in corpore labia ita sunt constituta, ut vnum superius, alterum sit inferius, ita vetus testamentum prius, nouum est posterius: & quia per labia sermo exprimitur, prædicatio horum duorum testamentorum per labia non inconuenienter accipitur. Sed quid est, quod hæc labia dicuntur *fauus distillans* fauus namque mel in cera est: quid autem est mel in cera, nisi diuinitas in humanitate? prædicatio verò vtriusque testamenti quid aliud sonat quam Deum hominem factum pro humani generis redemptione vna per figuram significans, altera significatum in veritate repræsentans? quicquid autem Ecclesia de Christo prædicat, & de diuinitate, & de humanitate ipsius est. Quis verò nesciat, quod mel dulce, cera mollis est? Christus autem per miracula & prædicationem suam ex diuinitate dulcis fuit, per corporis passionem ex humilitate mollis atque tractabilis: vnde & comprehendi & occidi potuit, quia Deus immensus; incomprehensibilis & inuisibilis, per humanitatem se visibilem

Per labia sponsa vtriusque testamenti prædicatio accipitur.

Cur labia sponsa dica-
faustus distilla-
ans.